

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
EGE ORMANCIK ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BÜLTENİ

EGE BÖLGESİNDE DEFNE (*Laurus nobilis* L.) ÜRETİCİLİĞİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖNEMİ VE ÜRETİCİ PROFİLİNİN BELİRLENMESİ

GİRİŞ

Türkiye odun dışı orman ürünleri grubunda dünya pazarlarında önemli bir tedarikçi hatta bir çok ürün grubunda lider ülke konumundadır. Ege Bölgesi de gerek bu ürün grubunun temininde, gerekse ihracat ve sanayinde Türkiye'nin önemli merkezleri arasında yer almaktadır. Yine bu ürün grubu sosyo-ekonomik önemi ve çoğunlukla doğadan toplama yöntemi ile elde edilmesi nedeniyle doğal kaynak devamlılığı ve kırsal kalkınmada katılımcı kaynak kullanımı açısından da ayrı bir yere sahiptir. Bu değerli odun dışı orman ürünlerinden biri de defne (*Laurus nobilis* L) dir. Defne üretimi de tamamıyla doğadan toplama yöntemiyle yapıldığından üretici kesimin irdelenmesi, defne kültür işletmeciliğine bakış açılarının öğrenilmesi ve bu kesimin sosyo-ekonomik, çevresel vb. beklentilerinin belirlenebilmesi ve sorunlarının ortaya konması önem kazanmaktadır. Bu yaklaşım çalışmanın amacını oluşturmuştur.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Araştırmanın materyali; yazılı ve basılı kaynaklar, ilgili kurum ve kuruluşlardan temin edilen kayıtsal bilgiler ve saha araştırmalarından elde edilen özgün verilerdir. Araştırmanın ana materyalini, araştırma alanı kapsamı dahilinde düzenli defne üretiminin yapıldığı köyler ve bu köylerdeki defne üreticilerinden karşılıklı görüşmeler yoluyla elde edilen özgün veriler oluşturmaktadır. Çalışma 28 köy ve bu köylerde yerleşik 104 defne üreticisi örneklenecek yapılmıştır.

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Ege Bölgesi'ndeki defne üreticiliği yapan köyler çoğunlukla toplu yerleşime sahiptir. Hane halkı sayısı ortalamaları Türkiye

geneline göre düşüktür (3,69). Tarım alanları yeterli değildir. Araştırma yapılan köyler içinde toprağı olmayan hane sayısı toplam hane sayısının %7,61'idir. Toprağı olmayan hanelerin geçim kaynakları içinde ormancılık faaliyetlerinin oranı düşüktür (%15). Köylerin tarımsal geçim kaynaklarını; Balıkesir OBM (orman bölge müdürlüğü) de kuru tarım, hayvancılık, arıcılık; İzmir OBM de zeytincilik, bağcılık ve Muğla OBM de zeytincilik, hayvancılık ve arıcılık oluşturmaktadır. Tarım dışı geçim kaynakları ücretli işçilik ve emeklilik gelirleridir. Köylerin % 75'i orman köyüdür. Yakacak odun faydalanması, ormancılık faaliyetleri içerisinde % 29,49 oranı ile ilk sırayı almaktadır. ODOÜ faydalanması % 17,95 ile üçüncü sıradadır.

Defne toplayıcılığı yapan hane sayısı köyler ortalama hane sayısının %31,14'dür. Defne, toplayıcılar tarafından yaş sürgün veya kurutulmuş yaprak biçiminde köydeki alıcılara pazarlanmaktadır. Defne üretimi yapılan köylerin % 30,56'sında defneden başka ODOÜ toplayıcılığı (ıhlamur, kestane, kekik ve adaçayı) da yapılmaktadır. Muhtarlıklardan alınan bilgilere göre geçmişten günümüze bölgede defne alanlarında % 46,43, son on yıllık dönemde ise % 53,57 oranında üretim azalması görülmüştür. Bu azalmanın nedenleri ise zamansız, kontrolsüz, aşırı ve tekniğe uygun yapılmayan üretimlerdir.

Kooperatiflerin etkin olmaması, fiyat düşüklüğü, ürünü fabrikaya doğrudan götürmemesi gibi pazarlama sorunları bildirilmiştir.

Defne üreticilerinde (toplayıcıları) ortalama yaş 46 ve hane büyüklüğü 4,01'dir. % 50'si en az bir kooperatife üyedir. % 40,51'inin

hayvan, % 49,07'sinin araç ve % 14,42'sinin de arazisi yoktur. Tarımsal geçim kaynakları ağırlıkla zeytin ve tahıl ürünü gruplardır. Tarım dışı gelir kaynakları ise yevmiyecilik, emekli maaşıdır.

Üreticiler ortalama 17 yıldır defne sürgün veya yaprak kesimi yapmaktadırlar. Ortalama % 72,12'si defne alanlarında tahribat olduğunu, % 67,31'i ise defne üretiminden yeterince faydalanamadıklarını, ürünlerini gerçek değerine satamadıklarını bildirmişlerdir. Yerel araçlar kanalıyla araçlara teslim edilen defnede kooperatif alımı oldukça düşüktür (%27.46). Kooperatifler alınan ürünlerin satışlarını açık artırma usulü ve/veya teklif alma suretiyle en yüksek fiyatı veren kuruluş yada kişilere yapmaktadır.

Üreticilerden % 52,88'i defnenin gelecekte daha da önemli bir ürün olacağı kanısında olup % 84,55'i defne kültür işletmeciliğine ve yaygınlaştırılmasına sıcak bakmaktadır. Defne kültür işletmeciliğinde galeri ve sınır işletmeciliği ve/veya diğer tarım ürünleriyle kombine üretim şekli tercih edilmektedir. Yine üreticilerin % 30,77'si fiyat ve alım garantisi verilirse (sözleşmeli üretim) tam alanda defne dikimi yapabileceklerini belirtmişlerdir. OGM'nin defne toplayıcılarından tarife bedeli adı altında aldığı bedelin ihracat fiyatının yanında ortalama % 1,57 gibi oldukça düşük oranda kaldığı belirlenmiştir. Bu durum orman teşkilatının orman köylülerini kalkındırma ve destekleme çalışmalarına önem verdiğinin bir göstergesidir.

Buraya kadar özetlenen ve araştırma bulgularına dayanarak verilen sonuçlar ışığında geliştirilen bazı öneriler aşağıda kısa maddeler halinde verilmiştir.

ODOÜ' nün üretimi, işlenmesi ve pazarlanması konularında bilgilendirme, teknik destek, eğitim, örnek uygulama vb. programlara derhal başlanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Üretim yapılan yörelerde örnek üreticiler seçilerek (önder üretici) eğitilmeli, bu kişiler çalışmalara dahil edilerek yöresel katılım sağlanmalıdır. Üretici örgütlenmesi olan kooperatifler özellikle yönetim ve finans mekanizmaları kanalıyla desteklenmelidir.

Defneliklerin, yetiştirme muhiti şartları uygun olan arazilerde yoğunlaştırılması, özellikle

orman köyleri yakınlarında kültüre alınmasının desteklenmesi, kırsal kesimin orman kalkındırma köy kooperatiflerinin ve özel girişimcilerin ürün yetiştirme, işleme ve pazarlama açılarından teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu durum doğal alanların da korunmasına önemli katkı sağlayacaktır.

Defnenin kültüre alınması ve yaygınlaşması halinde üretim miktarının gelecekte artması beklenebilir. Ancak gelecekte arz/talep dengesinin nasıl oluşacağı ve pazar payı dağılımının nasıl gelişeceği bilinmemektedir. Dolayısıyla bir taraftan üretim planlaması yapılıp işlenmiş ve kaliteli ürün miktarı artırılır, pazar ağı genişletilirken, diğer taraftan üreticilerin mağduriyetinin ve alan tahribatının önlenmesi için sözleşmeli ve kotalı üretime gidilmelidir.

Bir taraftan doğal defne alanlarının korunması için önlemler alınırken (usulsüz, zamansız ve aşırı kesimin önlenmesi), diğer taraftan gen kaynak zenginliğimizin devamlılığı için gen bankaları oluşturulmalı ve ıslah çalışmalarına gidilmelidir.

Odun dışı orman ürünleri, orman rejimi altında çoğunlukla orman açıklığı diye ifade edilen yerlerde ve/veya maki vejetasyonu altında yer almaktadır. Dolayısıyla etüt, envanter vb. çalışmalar ve planlamalar yoluyla Türkiye'nin odun dışı orman ürünleri rezerv alanları belirlenmeli, bu alanların kullanım amacı dışına kaydırılmalarına engel olunmalıdır.

Teknik Bülten No:28,

Yayınlanma Yılı: 2005,

Kurum İsmi: Ege Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü,

Yazarlar: Dr. Fevzi BİLGİN, İsmail ŞAFAK, Özgür KİRACIOĞLU

Adres: Ege Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Mustafa Kemal Bulvarı No:75, 35515 Zeytinalanı/Urla/İZMİR

Tel: 232 7663495 **Fax:** 232 7663499

E-posta: egearastirma@ogm.gov.tr,

Web sitesi: www.efri.gov.tr